

The Role of Social and Economic Factors on Employment in Iran **Khosro Moradi Shahdadi^{1*}, Kamran Poudat²**

1*- Assistant Prof, Department of Financial Management, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran
(Corresponding Author).

Email: Khosro.moradi@iau.ac.ir

2- MSc, Business Management-Financial Management, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran

Abstract

The trend of technology, changes in society and the increase in urban population and the influence of factors affecting the change and transformation of society and economy in this area have caused the employment situation to be accompanied by problems. In our country, employment legal policies with the attitude of family support are of interest, although the realization of these policies in practice faces many executive and legal obstacles. In this regard, this research has been conducted with the aim of investigating the impact of social and economic factors on employment in Iran. The statistical population of this research was taken from experts and experts in the economic and social fields, 109 people were selected by simple random method for the sample size. The theoretical foundations part of the research is taken from researches and practical articles. In this research, in order to measure social and economic factors, researcher-made closed questionnaire questions were used. The results of Cronbach's alpha test were calculated to be 0.80 for the reliability of the research questionnaire, which shows the appropriate validity of the questionnaire in the present study. In this regard, the global data bank was used to measure the variables of employment, urban population and adjusted per capita income of the government. These variables were extracted during the period of 1993-2020 and were analyzed and analyzed by regression method and based on panel data. After analysis and investigation, the result of the research hypothesis indicated that social and economic factors have a positive and significant effect on employment. Also, the variables of urbanization population and the percentage of adjusted income per capita of the government had a positive and significant effect on employment.

Keywords: Social and Economic, Factors Employment, Urban Population, Government per Capita Income

Citation:

moradi shahdadi, K., & poudat, K. (2023). Investigating the Impact of Social and Economic Factors on Employment in Iran. *New Business Attitudes*, 4(4), 64-72.

بررسی تأثیر عوامل اجتماعی و اقتصادی بر اشتغال در ایران

خسرو مرادی شهدادی^{۱*}، کامران پودات^۲

۱- استادیار، گروه مدیریت مالی، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران، (نویسنده مسئول). ایمیل: Khosro.moradi@iau.ac.ir

۲- کارشناسی ارشد، مدیریت بازرگانی-مدیریت مالی، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران

چکیده

روند تکنولوژی، تحولات جامعه و افزایش جمعیت شهرنشینی و تأثیرگذاری فاکتورهای مؤثر بر تغییر و تحول جامعه و اقتصاد در این حوزه باعث شده وضعیت اشتغال با مشکلاتی همراه شود. در کشورمان، سیاست‌گذاری حقوقی اشتغال با نگرش پشتیبانی از خانواده مورد توجه است، اگرچه تحقق این سیاست‌ها در عمل با موانع اجرایی و حقوقی زیادی مواجه است. در همین راستا این پژوهش با هدف بررسی تأثیر عوامل اجتماعی و اقتصادی بر اشتغال در ایران، انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش برگرفته از افراد صاحب‌نظر و خبرگان در حوزه اقتصادی و اجتماعی بوده‌اند که به روش تصادفی ساده ۱۰۹ نفر جهت حجم نمونه انتخاب گردید. بخش مبانی نظری پژوهش، برگرفته از پژوهش‌ها و مقالات کاربردی می‌باشد. در این پژوهش به منظور سنجش عوامل اجتماعی و اقتصادی از سوالات پرسشنامه‌ای بسته محقق ساخته به کار گرفته شد. نتایج آزمون آلفا کرونباخ به منظور پایایی پرسشنامه پژوهش ۰.۸۰ محاسبه گردید که نشان از اعتبار مناسب پرسشنامه در پژوهش حاضر می‌باشد. در همین راستا جهت اندازه‌گیری متغیرهای اشتغال، جمعیت شهرنشینی و درصد درآمد تعدیل یافته سرانه دولت از بانک داده‌های جهانی استفاده گردید. این متغیرها طی بازه زمانی ۱۳۷۲-۱۳۹۹ استخراج و به روش رگرسیون و مبتنی بر داده‌های پنل، مورد تحلیل و بررسی واقع شدند. پس از تحلیل و بررسی، نتیجه فرضیه پژوهش، حاکی از آن بود که عوامل اجتماعی و اقتصادی بر اشتغال تأثیر مثبت و معناداری دارد. هم‌چنین متغیرهای جمعیت شهرنشینی و درصد درآمد تعدیل یافته سرانه دولت اثر مثبت و معناداری بر اشتغال داشتند.

کلیدواژه‌ها: عوامل اجتماعی و اقتصادی، اشتغال، جمعیت شهرنشینی، درآمد سرانه دولت

استناد:

مرادی شهدادی، خسرو و پودات، کامران. (۱۴۰۲). بررسی تأثیر عوامل اجتماعی و اقتصادی بر اشتغال در ایران. دوماهنامه نگرش‌های نوین مدیریت بازرگانی، ۴(۴)، ۶۴-۷۲.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۲۱

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۲/۰۲/۰۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۱۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۷/۰۱

دوماهنامه نگرش‌های نوین مدیریت بازرگانی، ۱۴۰۲، دوره ۴، شماره ۴، پیاپی ۲۲

ناشر: دوماهنامه نگرش‌های نوین مدیریت بازرگانی

نوع مقاله: علمی پژوهشی

© نویسنده گان

<https://doi.org/JABM.3.2.15564.3512565367>

مقدمه

اکثر کشورها با چالش گسترش نابرابری اقتصادی روبرو هستند، به ویژه هنگامی که با افزایش گروه‌های محروم و به منظور ایجاد یک جامعه فراگیر و مرفه روبرو می‌شوند. یکی از پرکاربردترین آنها استفاده از سیاست‌های اقدامات مثبت با هدف جبران خسارات ناشی از گذشته است تبعیض و محرومیت بر اساس نژاد، طبقه، قومیت یا جنسیت می‌باشد (پراکاش، ۲۰۲۰). سیاست‌هایی با تغییر جامعه شکل می‌گیرد که برخی از این سیستم‌های سهمیه‌ای هستند، این سیستم اغلب برای جبران خسارت قشر محروم جامعه شکل می‌گیرد اما جز اقدامات مثبت به شمار می‌رود. مثل سهم خاصی از مشاغل در شرکت‌های دولتی یا خصوصی، موسسات آموزشی و بهره‌مندی از درمان. این‌ها از مواردی هستند که به عنوان اهداف بلند مدت جهت رفع نابرابری‌های مختلف در جامعه شکل گرفته است (پراکاش، ۲۰۲۰). با گسترش شهرنشینی و صنعتی شدن، بحث اشتغال مطرح می‌شود (سطوتی و گرجی از ندریانی، ۱۳۹۷). عدم اشتغال و در پی آن بیکاری نتیجه عدم تعادل بازار کار است که به طور عمده نشأت گرفته از فزونی عرضه بر تقاضای نیروی کار است و در برخی موارد هم به واسطه‌ی وقوع چرخه‌های اقتصادی، نیروی کار به‌طور کامل مورد بهره‌وری قرار نمی‌گیرد (سعیدی و موسوی، ۱۳۹۲) در هر دو صورت می‌توان گفت، اتخاذ سیاست‌های مناسب جهت دسترسی به اشتغال کامل در بخش‌های مختلف مانند خدمات، صنعتی، کشاورزی یکی از ضرورت‌ها است (سعیدی و موسوی، ۱۳۹۲). سیستم سهمیه‌ای، در خصوص برخی افراد که از امکانات مناسبی برخوردارند از طریق شایسته‌سالاری وارد اشتغال می‌شوند. منطق پشت این سیاست‌ها زمانی تضعیف می‌شود که مزایا به‌طور نامتناسب به نخبگان تحصیل کرده در گروه‌های محروم تعلق می‌گیرد. هند بیشتر از هر کشور دیگری از سیاست‌های مثبت استفاده کرده است، از دوران بریتانیا شروع شده است و بر اساس استقلال این کشور در قانون اساسی آن مقرر شده است (پراکاش، ۲۰۲۰). از عوامل مهمی که باید بدان توجه نمود رشد جمعیت است و عدم بازار کار سبب بیکاری بیشتر افراد می‌شود. سرشماری نفوس، این قاعده سیاستی باعث ایجاد تغییرات برونزا در سهمیه اشتغال می‌شود و به این ترتیب می‌توان تاثیر علی سهمیه اشتغال را بر متغیرهای پیامد شناسایی کرد. هرگونه تغییر در وضعیت اشتغال یا تغییرات دستمزد منوط به وضعیت اشتغال می‌تواند بر هزینه مصرفی خانوار نیز تاثیرگذار باشد با توجه به توضیحات داده شده در خصوص سیاست‌های تاثیرگذار اجتماعی و اقتصادی سؤال پژوهش حاضر بدین شرح است: آیا عوامل اجتماعی و اقتصادی بر اشتغال در ایران تاثیر دارد؟

مبانی نظری و پیشینه‌های پژوهش

شهرنشینی به دوران انقلاب صنعتی بازمی‌گردد و به رشد همه روزه مردمی اشاره دارد که در مناطق شهری سکونت دارند. از نظر یک جامعه‌شناس ممکن است بدین صورت مطرح گردد، که مردم دوست دارند به صورت اجتماعی تعامل داشته باشند لذا برای اینکه این کار را انجام دهند به صورت فضایی در شهرها متمرکز شوند (ابراهیمی، خدایانه، زراءنژاد، ۱۳۹۸) در مقابل، توجهات اقتصادی به منظور وجود شهرها، بر شغل و مکان اشتغال متمرکز است. طی سالیان اخیر، افراد زیادی به منظور اشتغال و کسب درآمد به شهرنشینی روی آورده‌اند؛ نرخ جمعیت در ایران بیش از ۸۳ میلیون نفر بر اساس آمار بانک جهانی در سال ۲۰۲۰ ارائه شده است. شهرنشینی به‌طور وسیعی با صنعتی شدن ارتباط دارد. شهرها نشان داده‌اند از تولیدات بالا دستی و فعالیت‌های با رشد و توسعه بسیار بالا پشتیبانی می‌نمایند. زیرا مناطق روستایی به سبب ضعف زیرساخت‌ها، امکان فعالیت‌های

اقتصادی و صنعتی وسیع را ندارد. هم‌چنین پیشرفت از بُعد اقتصادی شامل تغییرات ساختاری از یک اقتصاد مبتنی بر کشاورزی به یک صنعت مبتنی بر خدمات است. آن‌طور که مشخص است صنعتی شدن به نوبه خود، شهرنشینی را در برمی‌گیرد؛ به دلیل اینکه اثرات خارجی در مقیاس تولید و خدمات سبب جذب گردشگران و کارگران به شهرها می‌شود (ابراهیمی، خدایانه، زراءنژاد، ۱۳۹۸). باگذشت یک دهه از قرن بیست و یکم، اما هم‌چنان، فقر، دامن گیر جوامع غیر صنعتی است. با کمک رساندن به فقرا در کشورهای فقیر، مبتنی بر اهداف کلیدی سیاست جهانی، سطح زندگی آنان را می‌توان بهتر نمود. نگرش‌های گوناگونی در ارتباط با نحوه تجزیه و تحلیل و مواجهه با فقر به چشم می‌خورد. هرچند به تازگی موفقیت‌های قابل توجهی در راستای کاهش فقر به خصوص در آسیای شرقی حاصل شده است، اما در واقع ناخوشایند آن است که برنامه‌های ضد فقر در کشورهای در حال توسعه، اغلب یا با شکست مواجه شده و یا اینکه موفقیت‌های بسیار کمی کسب کرده‌اند. دلیل این مسأله این است که این برنامه‌ها اقتصاد کشورهای فقیر را به منظور ایجاد رشد درآمد سرانه واقعی در طولانی مدت توانمند نساخته است. یک اصل مقید و قابل بهره‌وری در حیطه بررسی کاهش فقر، آن است که اقتصادهای در حال پیشرفت و در حال گذر باید حداقل ۲ درصد رشد واقعی سرانه تولید ناخالص ملی را حفظ نمایند. این قاعده از گسترش شکاف درآمد میان استاندارد زندگی آن‌ها و جوامع صنعتی ممانعت خواهد کرد. رشد درآمد واقعی سرانه با میزان ۳ درصد می‌تواند به کاهش شکاف ذکر شده منجر گردد. رشد درآمد واقعی سرانه ۲ درصد، هرچند به ظاهر کوچک به نظر می‌رسد، ولیکن این رشد به افزایش ۲۲ درصد رشد واقعی در ۱۰ سال و ۴۹ درصد در ۲۰ سال منجر خواهد شد. علاوه بر این، رشد اقتصادی دغدغه‌های فقر را در صورتی بر طرف می‌نماید که مشاغل تازه‌ای را هم قدم با افزایش نیروی کار خلق کند. خادمی و یاسری (۱۴۰۰) در پژوهشی با محوریت "فرا تحلیل سیاست‌گذاری‌های جمهوری اسلامی ایران در موضوع اشتغال زنان با تاکید بر تعادل کار و خانواده" به بررسی پرداختند. در این پژوهش، فراتحلیل سیاست‌گذاری‌های به عمل آمده در حوزه اشتغال زنان و توجه به میزان ارتباط آن‌ها در ایجاد تعادل میان حوزه‌های کاری و خانواده نشان می‌دهد که حوزه سیاست‌گذاری نتوانسته به صورت نظام مند به تحقق اهدافی مانند تعادل میان اشتغال و خانواده کمک کند و هم‌چنین بر مبنای اصل کرامت زنان و توجه به منزلت زایی برای زنان به ساماندهی امر اشتغال پردازد؛ لذا سیاست‌های اتخاذی طی این سال‌ها در یک آشفتنگی مبنایی و محتوایی به سر می‌برد که در نسبت با زن تراز انقلاب اسلامی نیست. مزینانی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به "تحلیل جنسیتی سیاست‌گذاری اشتغال در ایران پس‌انقلاب" پرداختند. هدف این مقاله شناسایی رویکردهای جنسیتی حاکم بر مجموعه سیاست‌های اشتغال بعد از انقلاب اسلامی با استفاده از تحلیل محتوای کیفی است. نتایج مطالعه نشان می‌دهد که گزاره‌های مختلفی از گفتمان‌های جنسیتی رقیب در مجموعه اسناد قابل شناسایی است که به لحاظ دوره زمانی، مرجع تصویب کننده و حوزه‌های اشتغال، تنوع و تحول داشته‌اند. به عبارت دیگر، درحالی که مقولات بازتاب دهنده رویکرد ذات‌گرا در مجموعه اسناد و در گفتمان‌های سیاسی مختلف چون اولویت مادری و همسری، خانواده مرد سرپرست، اشتغال مضر، حوزه خصوصی مهم، تکالیف و حقوق متفاوت و خانواده محوری سطره دارد. اشتغال مشروط برای گروه زنان نخبه نیز مورد نظر سیاست‌گذار بوده است و از منظر غیرذات‌گرایانه نیز مقولاتی چون برابری دستمزد، مهارت محوری و توانمندسازی و تغییرات ساختاری نیز مدنظر بوده است. در مجموع با استفاده از مدل مک‌فیل می‌توان وجود رویکردهای ذات‌گرایانه و غیرذات‌گرایانه مختلف در اسناد را شناسایی کرد که نشان دهنده تناقضات اساسی و مواضع متناقض در سطح کلان نسبت به اشتغال زنان هستند. عامری و خسروی (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان "خانواده محوری در قوانین اشتغال؛ فرصت‌ها و موانع" به بررسی پرداختند. این پژوهش با هدف بررسی جایگاه خانواده در قوانین مربوط به اشتغال به شیوه توصیفی - تحلیلی انجام شد. نتایج نشان داد که در

حال حاضر بسیاری از دولت‌ها در سیاست‌گذاری خود در حوزه اشتغال، اهمیت ایجاد ترتیبات خانواده محور را که در دسترس همه کارکنان باشد، مورد شناسایی قرار داده‌اند. در نظام جمهوری اسلامی ایران، اهمیت زیادی برای خانواده قائل شده است، سیاست‌گذاری حقوقی اشتغال با رویکرد حمایت از خانواده مورد توجه است، گرچه تحقق این سیاست‌ها در عمل با موانع اجرایی و حقوقی بسیاری روبرو است. سعدی و موسوی (۱۳۹۲) در پژوهشی به "بررسی عوامل و سیاست‌های موثر بر اشتغال نیروی کار" پرداختند. نتایج حاکی از آن بوده که در کوتاه مدت می‌توان با استفاده از تسهیلات و تحریک تولید، اشتغال را افزایش داد. ضمن اینکه مهم‌ترین عامل ایجاد اشتغال در بلندمدت سرمایه‌گذاری و به تبع آن، رشد اقتصاد شناسایی شده است. میزان ضریب متغیر با وقفه اشتغال گویای انعطاف‌پذیری پایین بازار کار در اقتصاد ایران بوده که لازم است سیاست‌ها و راهکارهای قانونی لازم برای روان‌تر ساختن آن مد نظر قرار گیرد. حیدری (۱۳۸۷) در پژوهشی به بررسی "رشد حجم پول و تاثیر آن بر تولید و اشتغال در اقتصاد ایران" پرداخت. نتایج حاصل از تخمین معادله تولید، اثرگذاری جزء پیش‌بینی نشده حجم پول بر متغیر تولید را در سطح آزمون ۵ درصد، رد می‌کند، لذا نتایج به‌دست آمده، مؤید این نکته‌اند که سیاست‌های پولی پیش‌بینی شده و منظم در طول دوره مطالعه و در چارچوب روش انتخابی تحقیق و داده‌های آماری موجود در ایران، بر رشد اقتصادی مؤثر بوده‌اند. افزون بر این نتایج حاصل از تخمین معادله نرخ بیکاری نیز فرضیه اثرگذاری جزء پیش‌بینی نشده حجم پول بر متغیر حقیقی اشتغال را در سطح آزمون ۵ درصد رد کرده و بر تاثیرگذاری رشد پیش‌بینی شده حجم پول با یک وقفه زمانی بر اشتغال، تاکید دارند. در مجموع، نتایج این مطالعه دیدگاه پیروان انتظارات عقلایی مبتنی بر عدم اثربخشی سیاست‌های پولی منظم بر متغیرهای حقیقی تولید و اشتغال را، تایید نمی‌کند. پاراژ و همکاران^۱ (۲۰۲۱) در پژوهشی با محوریت "اثرات بسته سیاست غذایی شیلی بر اشتغال کل و دستمزد واقعی" به بررسی پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که اشتغال کل و متوسط دستمزد واقعی در مقایسه با بخش‌هایی که بعید است تحت تاثیر سیاستها قرار گیرند، تحت تاثیر مقررات قرار نگرفته است. این مطالعه نشان می‌دهد که بخش‌هایی که محصولات در آن‌ها مشمول برچسب گذاری می‌شوند ممکن است با کاهش تولید روبرو شده باشند اما هیچ اشتغالی در مجموع نشان نداده باشد. پرتو^۲ (۲۰۲۱) در پژوهشی با محوریت "استخدام و خروجی ملل: مفاهیم نظریه و سیاست" به بررسی پرداخت. نتایج نشان می‌دهد که بیکاری به تولید آسیب می‌رساند زیرا بین عرضه نیروی کار (مشارکت) و اشتغال فاصله ایجاد می‌کند. توزیع درآمد بر اساس دستمزد و سود نقش اصلی را در پویایی اقتصاد ایفا می‌کند. دلیل آن این است که سهم دستمزد تصمیمات مشارکت خانوارها در بازار کار را هدایت می‌کند، در حالی که سهم سود تصمیمات ورود شرکت‌ها را هدایت می‌کند. به طور شهودی، می‌توان تصمیمات ورود را به عنوان یک حاشیه مشارکت دیگر در نظر گرفت. روی^۳ (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی "تأثیر قوانین حمایت از اشتغال بر تجارت بین المللی" پرداخت. با استفاده از داده‌های تقریباً ۳۰ کشور در ۲۱ بخش تولیدی طی ۲۰۰۱-۲۰۰۹، تأثیر قوانین حفاظت از اشتغال را بر تجارت در سطح صنعت بررسی نمودند. تجزیه و تحلیل تأثیر مقررات داخلی کار بر تجارت بین المللی تا حدی مرتبط است، زیرا (۱) مذاکرات تجاری ممکن است به طور فزاینده‌ای توانایی کشورها را در اجرای سیاست‌های تجاری

1- Paraje, G., Colchero, A., Wlasiuk, J. M., Sota, A. M., & Popkin, B. M

2-Peretto, P. F.

3- Roy, J.

محدود کند و (۲) نگرانی‌ها در مورد رقابت بین‌المللی کشورها را به سمت "مسابقه به پایین" سوق دهد. پراکاش (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی "تاثیر سهمیه‌های اشتغال بر زندگی اقتصادی اقلیت‌های محروم در هند" پرداخت. نتایج نشان داد که افزایش ۱ درصدی سهمیه اشتغال برای کاستی‌های برنامه ریزی شده، احتمال دستیابی مردان در بخش روستایی به اشتغال، میزان اشتغال با حقوق را ۰.۶ درصد افزایش می‌دهد. سیاست سهمیه‌بندی اشتغال هیچ تاثیری بر "اسارت نخبگان" در میان کاستی‌های برنامه ریزی شده یافت نمی‌شود، ولی بر روی افرادی که تحصیلات کمتر از متوسط دارند تاثیر گذار است. مطابق با نتایج استخدامی، این نوع سیاست، رفاه اعضای برنامه ریزی شده در مناطق روستایی که تحصیلات کمتر از متوسطه داشتند را بهبود بخشید. در نهایت، تأثیر سیاست سهمیه‌بندی اشتغال بر اساس ویژگی‌های ایالت متفاوت است. آکیول و همکاران^۲ (۲۰۱۵) در پژوهشی با محوریت "سهمیه اشتغال قابل معامله" به بررسی پرداختند. در این پژوهش مشخص شد که سیاستهای اقدام مثبت، معمولاً از معرفی سهمیه اشتغال که به طور یکنواخت برای همه شرکتها اعمال می‌شود، حمایت می‌کند. در بازار کار ناهمگن چنین سیاستی ممکن است ضررهای رفاهی قابل اجتنابی را به همراه داشته باشد.

باتوجه به مبانی نظری پژوهش حاضر فرضیه زیر بدین صورت است:

عوامل اجتماعی و اقتصادی بر اشتغال تاثیر گذار است.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر باتوجه به محوریت موضوعی، از نوع توصیفی و همبستگی مبتنی بر داده‌های پنل می‌باشد و به منظور بررسی ارتباط بین متغیرها از روش آماری رگرسیون استفاده گردید؛ بخش ادبیات این پژوهش اقتباس از مطالعات کتابخانه‌ای و پژوهش‌های کاربردی است؛ به منظور اندازه‌گیری متغیرهای اشتغال، جمعیت شهرنشینی، درصد درآمد تعدیل یافته سرانه دولت از بانک جهانی طی سال‌های ۱۳۷۲ الی ۱۳۹۹ استخراج و استفاده شد، در همین راستا به منظور سنجش عوامل اجتماعی و اقتصادی از سوالات پرسشنامه‌ای محقق ساخته در سال ۱۳۹۹ به کار گرفته شد. نتایج آزمون آلفا کرونباخ به منظور پایایی پرسشنامه پژوهش ۰.۸۰ محاسبه شد که نشان از اعتبار مناسب پرسشنامه مورد نظر می‌باشد. جامعه آماری در این پژوهش به منظور پاسخ به سوالات پرسشنامه، افراد خبرگان و صاحب‌نظران در حوزه اقتصاد می‌باشند که به روش تصادفی ساده ۱۰۹ نفر انتخاب شدند.

مدل تحلیلی تحقیق و بیان متغیرها

مدل ارائه شده بر اساس تحقیقات خارجی پراکاش (۲۰۲۰) می‌باشد.

$$JO = \beta_0 + \beta_1 FA + \beta_2 PCT + \beta_3 API + \varepsilon_{1t}$$

جدول ۱- متغیرهای پژوهش

1- Prakash, N. (2020)

2- Akyol, M., Neugart, M., & Pichler, S

متغیرها	علامت اختصاری	ماهیت متغیرها	نحوه محاسبه
اشتغال	JO	وابسته	متشکل از اشتغال در بخش خدمات، صنعت و کشاورزی می‌باشد، جهت سنجش از شاخص مندرج در بانک داده‌های جهانی استفاده می‌گردد.
عوامل اجتماعی و اقتصادی	Fa	مستقل	از پرسشنامه ۱۲ سوالی محقق ساخته استفاده گردید.
جمعیت شهرنشینی	PCT	کنترلی	استخراج از بانک داده‌های جهانی
درصد درآمد تعدیل یافته سرانه دولت	API	کنترلی	استخراج از بانک داده‌های جهانی

منبع: استخراج از بانک جهانی

یافته‌های پژوهش

آماره توصیفی

جدول ۲- بخش توصیفی

میانگین	اشتغال	درصد تعدیل یافته از درآمد سرانه دولت	هزینه مصرفی سرانه خانوار	عوامل اجتماعی و اقتصادی
۳۸۱	۲۶۹	۱۳۰	۲۰۹	میانگین
۴۰۹	۶۰۶	۱۲۱	۲۱۵	میانه
۵۴۴	۳۷۷۹	۱۱۵۱	۴	بیشترین
۳۵۰	-۱۵۹۳	-۸۹۴	۱	کمترین
۰۵۹	۱۲۹۳	۵۲۳	۰۴۲	انحراف معیار

منبع: یافته‌های پژوهشگر

نتایج جدول ۱- نشان می‌دهد میانگین میزان اشتغال در کشور ۳۸۱ براساس داده‌های بانک جهانی بوده است. از طرفی نقش عوامل اجتماعی و اقتصادی با میانگین ۲۰۹ گزارش شده است.

آزمون نرمال بودن متغیرها

نرمال بودن متغیرها یکی از پیش‌آزمون‌های مهم رگرسیون می‌باشد. اگر متغیر وابسته از توزیع نرمال کافی برخوردار نباشد احتمال اینکه نتایج غیر صحیح باشد وجود دارد. لذا بایستی در صورت عدم نرمال بودن متغیر وابسته، آن را نرمال‌سازی نمود. به منظور بررسی نرمال بودن متغیر از آزمون جاکرک برا استفاده نموده‌ایم. در صورتی که مقدار سطح معناداری متغیر کمتر از ۰۰۵ باشد بایستی با روش آماری نرمال‌سازی نمود.

جدول ۳- نرمال بودن متغیرهای پژوهش

متغیرها	آزمون	مقدار آماری	سطح معناداری
اشتغال	جاکرک برا	۴۲۹	۰۱۱

منبع: یافته‌های پژوهشگر

سطح معناداری متغیر وابسته بیشتر از ۰.۰۵ نشان می‌دهد لذا نتیجه می‌گیریم، این متغیرها از توزیع نرمال کافی برخوردارند.

نتیجه آزمون فرضیه

عوامل اجتماعی و اقتصادی بر اشتغال تاثیر گذار است.

جدول ۴- نتیجه آزمون فرضیه پژوهش

متغیر وابسته : اشتغال					
عنوان متغیر	علامت متغیر	ضریب	آماره تی	سطح معنی داری	رابطه
جزء ثابت	C	-۹۱.۱۳	-۲.۴۵	۰.۰۲	
عوامل اجتماعی و اقتصادی	FA	۸.۱۵	۷.۴۶	۰.۰۰	مستقیم و معنی دار
جمعیت شهرنشینی	PCT	۳.۲۹	۷.۵۰	۰.۰۰	مستقیم معنی دار
درصد درآمد تعدیل یافته سرانه دولت	API	۰.۰۵	۲.۴۴	۰.۰۲	مستقیم معنی دار
ضریب تعیین مدل:	دوربین واتسون:	آماره F: ۶۴.۱۶	معناداری مدل: ۰.۰۰۰۰		
۰.۷۱	۱.۶۵				

جدول ۴- بیان‌گر این است که سطح معناداری مدل برابر (۰.۰۰) و از (۰.۰۵) کمتر است بنابراین کل مدل تأیید می‌گردد؛ هم‌چنین ضریب تعیین مدل گویای این است که (۰.۷۱) از متغیر اشتغال توسط متغیرهای وارد شده در مدل قابل توضیح است. سطح معنی داری برای متغیر عوامل اجتماعی و اقتصادی برابر با (۰.۰۰) و کمتر از (۰.۰۵) می‌باشد، لذا می‌توانیم نتیجه بگیریم وجود ارتباط معنی داری بین عوامل اجتماعی و اقتصادی و اشتغال وجود دارد. بنابراین فرضیه تأیید می‌شود. مثبت بودن ضریب عوامل اجتماعی و اقتصادی (۸.۱۵) حاکی از آن است که ارتباط مستقیم با متغیر وابسته یعنی اشتغال وجود دارد. در صورتی که موانع عوامل اجتماعی و اقتصادی برطرف شود، وضعیت اشتغال به میزان (۸.۱۵) افزایش می‌یابد. مقدار آماره دوربین واتسون در این جدول ۱.۶۵ می‌باشد، لذا میتوان از رگرسیون استفاده نمود.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش به مطالعه تاثیر عوامل اجتماعی و اقتصادی تاثیر گذار بر اشتغال در ایران انجام شده است. نتایج فرضیه اول نشان می‌دهد که عوامل اجتماعی و اقتصادی اثر مثبت و معناداری بر اشتغال دارند. آمارها نشان می‌دهد جمعیت کشور رو به افزایش است اما تصمیمات مربوطه برای اشتغال زایی با افزایش جمعیت نسبت به روند رشد جمعیت صورت نگرفته است. توسعه صنعت و اشتغال در صورتی روند افزایشی پیدا خواهد کرد که موانع و آسیب‌های عوامل اجتماعی و اقتصادی برطرف گردد. با کاهشی شدن میزان مصرفی خانوار رشد و توسعه و اشتغال در بخش مشاغل خدماتی نیز با کاهش مواجه خواهد نمود. باتوجه به نتایج به دست آمده می‌توان گفت اخذ تصمیمات مناسب و اجرای صحیح

سیاست‌ها در بحث اشتغال می‌توان به افزایش جمعیت با نگاهی مثبت نگاه کرد. کاهش قدرت خرید و در پی آن کاهش سرانه مصرفی خانوار به توسعه و اشتغال زیان خواهد رساند. میتوان با کنترل جمعیت شهرنشینی و روستایی، جمعیت شهرنشینی را کنترل نمود. دولت بایستی از درآمد حاصل از تولید ناخالص ملی و درآمد سرانه به اشتغال زایی کمک نماید.

به طور کل نتایج این پژوهش با تحقیقات داخلی سعدی و موسوی (۱۳۹۲) و تحقیقات خارجی پراکاش (۲۰۲۰) می‌باشد.

منابع

- ابراهیمی، صلاح؛ خداپناه، مسعود؛ زراء نژاد، منصور. (۱۳۹۸). بررسی اثر ارزش افزوده بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات بر شهرنشینی در استان‌های ایران: کاربردی از رگرسیون کوانتایل. اقتصاد شهری، مقاله ۴، دوره ۴، شماره ۱، شهریور ۱۳۹۸، صفحه ۴۱-۵۴
- حیدری، ابراهیم. (۱۳۸۷). رشد حجم پول و تأثیر آن بر تولید و اشتغال در اقتصاد ایران. مجله تحقیقات اقتصادی، ۴۳(۴).
- خادمی، عاطفه؛ یاسری، زینب. (۱۴۰۰). فراتحلیل سیاست‌گذاری‌های جمهوری اسلامی ایران در موضوع اشتغال زنان با تأکید بر تعادل کار و خانواده. زن در توسعه و سیاست، ۱۹(۱)، ۱-۲۰.
- سطوتی، جعفر؛ گرجی ازندریانی، علی اکبر. (۱۳۹۷). تحلیلی بر جایگاه حق اشتغال جوانان در قانون اساسی و اسناد فرادستی توسعه ملی. فصلنامه مرکز مطالعات راهبردی وزارت ورزش و جوانان، ۱۷(۴۰)، ۱۷۷-۱۹۸.
- سعدی، محمدرضا؛ موسوی، میر حسین. (۱۳۹۲). بررسی عوامل و سیاست‌های مؤثر بر اشتغال نیروی کار. پژوهشنامه اقتصادی، ۱۳(۴۹)، ۱۷۷-۱۹۸.
- عامری، زهرا؛ خسروی، احمد (۱۳۹۷). خانواده محوری در قوانین اشتغال؛ فرصت‌ها و موانع، پژوهش‌نامه اسلامی زنان و خانواده، دوره ۶، شماره ۳ - شماره پیاپی ۱۲، مهر ۱۳۹۷، صفحه ۱۰۱-۱۲۷
- مزیانی، علی اکبر؛ ابراهیمی، مریم؛ کرمی قهی، محمدتقی (۱۳۹۸). تحلیل جنسیتی سیاست‌گذاری اشتغال در ایران پس‌انقلاب، فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، دوره ۱۱، شماره ۳۸، فروردین ۱۳۹۸، صفحه ۱-۳۴
- Akyol, M., Neugart, M., & Pichler, S. (2015). A tradable employment quota. *Labour Economics*, 36, 48-63. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.labeco.2015.08.001>
- Paraje, G., Colchero, A., Wlasiuk, J. M., Sota, A. M., & Popkin, B. M. (2021). The effects of the Chilean food policy package on aggregate employment and real wages. *Food Policy*, 100, 102016.
- Peretto, P. F. (2021). The employment and output of Nations: Theory and policy implications. *Economic Modelling*, 103, 105580.
- Prakash, N. (2020). The impact of employment quotas on the economic lives of disadvantaged minorities in India. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 180, 494-509.
- Roy, J. (2021). The effect of employment protection legislation on international trade. *Economic Modelling*, 94, 221-234.